

УДК 378

МУРОВАНА Л. В., ТОВСТИК В. А.

Київський національний університет технологій та дизайну

МЕТОДОЛОГІЯ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Мета. Дослідити методологічні підходи до проведення державних закупівель у вищих навчальних закладах, виявити проблемні питання, які виникають в процесі застосування закладами освіти чинного законодавства у сфері державних закупівель та запропонувати шляхи їх вирішення.

Методика. У статті використано загальнонаукові методи: аналізу та синтезу; графічний; аналогій; системного аналізу; узагальнення.

Результати. Поетапне дослідження процесу здійснення з державних закупівель у вищих навчальних закладах дало змогу виявити проблеми, які виникають під час проведення конкурсних торгів та розробити конкретні рекомендації щодо їх вирішення.

Наукова новизна. Розроблена схематична модель здійснення державних закупівель, яка може бути використана вищими навчальними закладами, як методологічний матеріал під час проведення конкурсних торгів.

Практична цінність. Виявлено проблеми адаптації чинного законодавства сфери державних закупівель у закладах освіти та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: бюджетні кошти, державні закупівлі, конкурсні торги, комітет з конкурсних торгів, видатки бюджету, річний план закупівель, замовник, учасник.

Вступ. В сучасних умовах господарювання все більшої актуальності набуває раціоналізація використання видатків державного бюджету України. Сфера вищої освіти, складає близько 6% від загальнодержавних видатків країни, стала об'єктом прискіпливої уваги у контексті боротьби за прозорість та публічність. Кабінетом міністрів України, Міністерством економічного розвитку та торгів України (далі - Мінекономрозвитку України), Міністерством освіти та науки України (далі - МОН) розроблено і затверджено ряд законодавчих актів, які повинні забезпечити прозоре, конкурентне, ефективне, підзвітне і чесне використання коштів на угоди про закупівлі та витрачання бюджетних коштів. Однак, під час реального їх застосування виникають конкретні проблеми адаптації, які призводять до виникнення помилок чи порушень чинного законодавства у сфері державних закупівель.

Постановка завдання. Передумовами впровадження конкурсних закупівель у вищих навчальних закладах є обмеженість бюджетних ресурсів та пошук шляхів, щодо їх раціонального використання за рахунок створення прозорої системи для вибору постачальників високоякісних товарів, робіт і послуг за оптимальною ціною.

Ефективність проведення державних закупівель, в першу чергу, залежить від якісного аналізу та визначення існуючих потреб, обов'язкового планування конкурсних торгів, вивчення ринку необхідних товарів, робіт і послуг, правильного обчислення строків проведення торгів тощо. Проведемо дослідження методології здійснення державних закупівель вищими навчальними закладами України, на основі якого визначимо проблеми адаптації чинного законодавства у закладах освіти та можливі шляхи їх вирішення.

Основний матеріал. Закупівля товарів, робіт і послуг за державні кошти є досить складним та тривалим процесом, який потребує відповідних знань та належного законодавчого врегулювання. Основною базою для здійснення державних закупівель в Україні є Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 10.04.2014 року № 1197-VII (1197-18) (далі - Закон) та ряду інших законних і підзаконних актів, які регламентують його дію.

Крім того, під час проведення процедур закупівлі вищим навчальним закладам (далі – ВНЗ) необхідно керуватись нормативно-правовими актами, які містять особливі вимоги і способи витрачання бюджетних коштів. Зокрема, постановою Кабінету Міністрів України (далі – постанова КМУ) від 1 березня 2014 року № 65 «Про економію державних коштів та недопущення витрат бюджету», постановою КМУ від 23 квітня 2014 року № 117 «Про здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти» та ін.) [2,3].

В процесі здійснення своєї фінансово господарської діяльності вищі навчальні заклади, як правило, виступають в ролі Замовника, особливості закупівель якого залежать від специфіки ВНЗ та річних обсягів закупівель. Так відповідно ст. 2 Закону, Замовник проводить конкурсні торги, якщо вартість предмета закупівлі, товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 100 тис. грн., а робіт — 1 млн. грн., однак без урахування податку на додану вартість [1].

Для організації та проведення закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти у вищому навчальному закладі створюється комітет з конкурсних торгів (далі-комітет). Склад комітету і положення про комітет з конкурсних торгів затверджується керівником/ректором ВНЗ. Кількість членів комітету повинна бути не менше 5 штатних осіб, які несуть персональну відповідальність за прийняте ним рішення, що оформлюється відповідним протоколом. У своїй діяльності комітет керується чинним законодавством, у тому числі, положенням про комітет з конкурсних торгів, Статутом ВНЗ, наказом керівника/ректора ВНЗ, внутрішніми нормативними документами ВНЗ та рішеннями, які приймаються самим комітетом.

На рис. 1. представлена методологічна модель проведення державних закупівель у вищих навчальних закладах, розглянемо більш детально її етапи.

Так, на початку фінансового року комітет з конкурсних торгів замовника на основі кошторису (тимчасового чи постійного) складає річний план закупівлі, визначає етапи та строки здійснення процедури торгів та відповідальних осіб за їх проведення.

Закон передбачає такі основні процедури державних закупівель, як: відкриті торги, двоступеневі торги, попередня кваліфікація учасників, запит цінових пропозицій, переговорна процедура закупівлі тощо.

Від вибору процедури залежать строки проведення та особливості затвердження документів, які є необхідними для здійснення процедури відповідно чинного законодавства. Середній строк від початку торгів до їх завершення складає понад 45 днів, крім того строки подання конкурсних пропозицій при застосуванні різних процедур закупівель значно різняться. Так, наприклад, при здійсненні замовником закупівлі за процедурою відкритих торгів, термін подачі конкурсних пропозицій становить не менше 20 робочих днів з дня оприлюднення оголошення на веб-порталі з питань державних закупівель, тоді як при застосуванні процедури запиту цінових пропозицій не менше 7 робочих днів після виходу оголошення тощо.

Після вибору процедури Замовник забезпечує оприлюднення інформації про початок закупівлі на веб-порталі з питань державних закупівель, що є публічним підтвердженням початку закупівлі і сигналом для учасників готувати свої конкурсні пропозиції.

Згідно Закону, учасник процедури закупівлі (далі - учасник) - фізична особа, у тому числі фізична особа - підприємець, юридична особа (резидент або нерезидент), яка письмово підтвердила намір взяти участь у процедурі закупівлі та/або подала пропозицію конкурсних торгів, або цінову пропозицію, або взяла участь у переговорах у разі застосування переговорної процедури закупівлі [1].

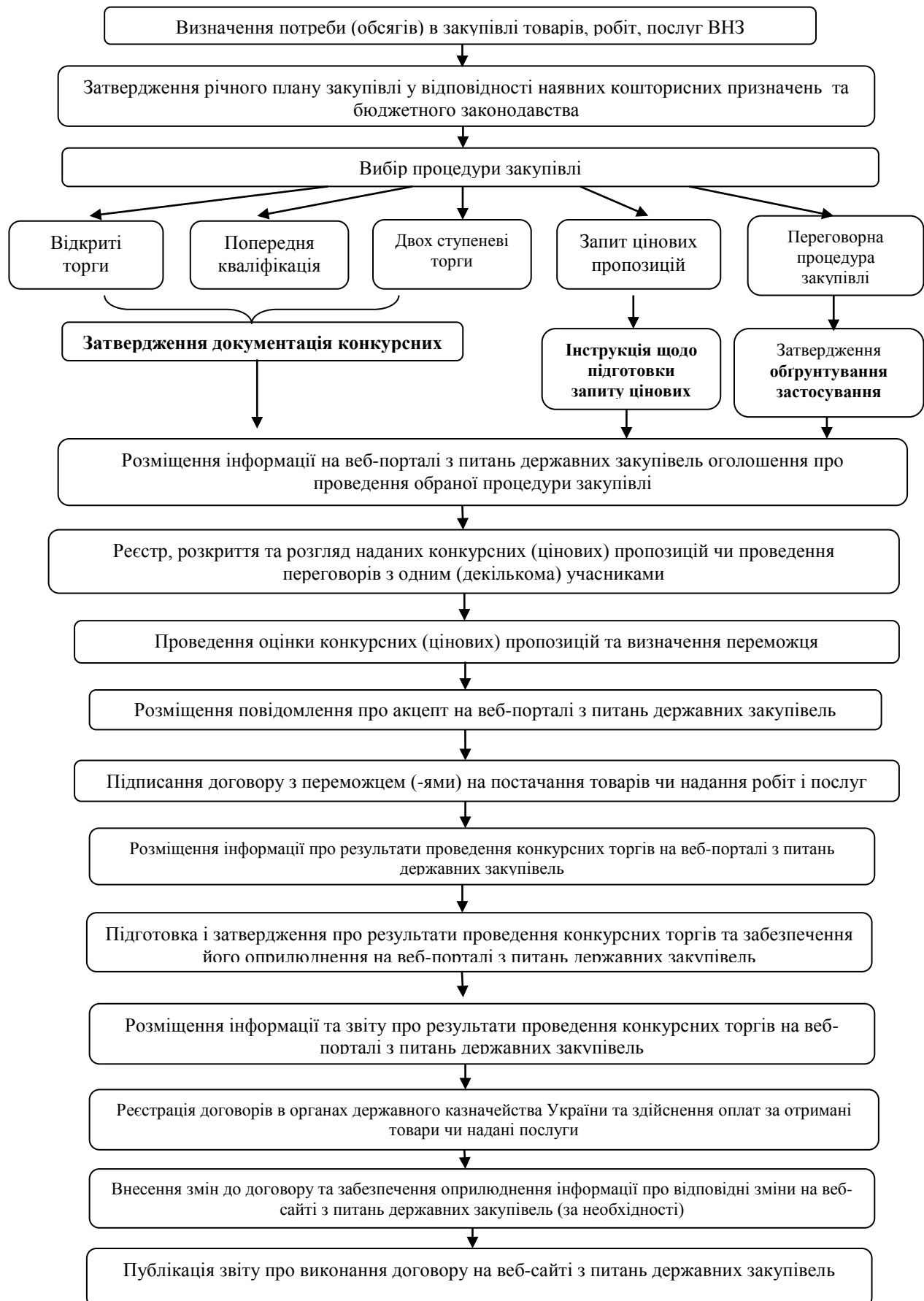

Рис. 1 Схематична модель проведення державних закупівель у ВНЗ України

Крім того, хотілося б наголосити, що вся інформація яка підлягає оприлюдненню, її строки чітко визначає ст. 10 Закону, а структура і зміст повинні відповідати наказу Мінекономрозвитку України від 15.09.2014 р. № 1106.

Відхилення від встановлених законодавством норм є адміністративним порушенням і згідно ст. 164¹⁴ Кодексу закону про адміністративні правопорушення (далі — КУПАП) передбачено притягнення до адміністративної відповідальності посадових осіб за порушення законодавства про здійснення закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти.

Після отримання у встановлений строк Законом конкурсних/цінових пропозицій, Замовник проводить їх розкриття, розгляд та оцінку на основі якої визначається пропозиція яка є найбільш економічно вигідною. Однак у практиці, досить часто трапляється, коли при розгляді пропозицій учасників, комітетом встановлюється невідповідність вимогам документації конкурсних торгів чи запиту цінових пропозицій, що є підставою для відхилення пропозицій. Дане відхилення оформлюється протоколом із зазначення конкретних підстав відхилення та направляється учаснику, а також розміщується на веб-порталі з питань державних закупівель протягом 3-х робочих днів з дня прийняття відповідного рішення. До оцінки допускаються лише ті пропозиції, які відповідають вимогам документації конкурсних торгів/запиту цінових пропозицій тощо.

Після оцінки поданих пропозицій, замовник оприлюднює повідомлення про акцепт пропозиції конкурсних торгів, або цінової пропозиції, або пропозиції за результатами застосування переговорної процедури та всім учасникам надсилає повідомлення про результати торгів.

На основі результатів оцінки, при відсутності скарг від учасників, замовник через визначений Законом термін укладає договір про закупівлю товарів, робіт чи послуг. Крім того, забезпечує оприлюднення інформації про результати процедури закупівлі на веб-сайті уповноваженого органу, після виходу якої складає звіт, який затверджується комітетом з конкурсних торгів і також підлягає оприлюдню.

Далі договори проходять реєстрацію в органах Державної казначейської служби України, після якої здійснюється оплата за отримані товари, надані роботи чи послуги.

Однак, цикл державних закупівель залишається незавершеним, оскільки можливе внесення змін до договору відповідно ст. 40 Закону, яке потребує документального оформлення та оприлюднення. Як правило, це стосується закупівлі іноземних товарів, нафтопереробних

продуктів, комунальних послуг (тепло-, електро-, водо- та газопостачання). Якщо такі зміни не відбулися, то Законом встановлено обов'язкове оприлюднення звіту про виконання договору на веб-сайті з питань державних закупівель протягом 3-х робочих днів з дня закінчення терміну дії тощо.

Отже, дослідження механізму реалізації конкурентних процедур державних закупівель свідчить про їх складність і довго тривалість. Крім того, замовники, досить часто здійснюють технічні порушення, які існують на всіх етапах реалізації процедур державних закупівель, що вимагає подальшого удосконалення системи державного регулювання, їх планування і контролю.

До основних проблем адаптації законодавства сфери державних закупівель, можна віднести:

- складність проведення процедур, яка потребує висококваліфікованих спеціалістів у сфері державних закупівель, які не передбачені чинним законодавством штатними розписами вищих навчальних закладах України;
- мінімальна методологічна підтримка замовників/учасників конкурсних торгів з боку Уповноважених органів;
- відсутність можливості виправлення технічних помилок при оприлюдненні інформації на веб-порталі з питань державних закупівель на безкоштовній основі;
- довготривалість проведення процедур, яка за умови нагальної потреби не дозволяє отримати товари, роботи чи послуги у короткі строки;
- здійснення закупівель комунальних послуг (тепло/електро постачання, водо постачання та водовідведення, закупівля природного газу, послуг зв'язку) на основі конкурсних торгів, що зумовлює складність укладання договорів та внесення змін, а також до формування кредиторської заборгованості перед постачальниками тощо.

Для вирішення вище зазначених проблем, необхідно:

- вивести з під дії Закону комунальні товари/послуги та закупівлі вищих навчальних закладів, що здійснюються за рахунок власних надходжень;
- забезпечити змістовну та своєчасну методологічну підтримку з боку Уповноваженого органу під час проведення процедур;
- ввести до штатних розписів ВНЗ посаду спеціалістів з державних закупівель та дозволити утворювати комітет з конкурсних торгів, як окремий структурний підрозділ.

Висновки. Ефективність проведення державних закупівель у вищих навчальних закладах, в першу чергу, залежить від якісного аналізу та визначення існуючих потреб, обов'язкового планування конкурсних торгів, вивчення ринку необхідних товарів, робіт і послуг, правильного розрахунку строків проведення торгів тощо. Крім того, сприяє раціональному використанню коштів Державного бюджету України та запобігає виникненню корупції під час проведення конкурсних торгів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 10.04.2014 року № 1197-VII (1197-18) [Електронний ресурс] – Офіційний сайт верховної ради України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1197-18>
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2014 року № 65 «Про економію державних коштів та недопущення витрат бюджету» [Електронний ресурс] – Офіційний сайт верховної ради України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/65-2014п>
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2014 року № 117 «Про здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти» та ін.) [Електронний ресурс] – Офіційний сайт верховної ради України – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/117-2014п>
4. Андрій Олефір Проблеми державних закупівель і нова правова політика [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/316649>

МЕТОДОЛОГИЯ ПРОДЕДЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ УКРАИНЫ

МУРОВАНАЯ Л. В., ТОВСТИК В. А.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Исследовать методологические подходы к проведению государственных закупок высшими учебными заведениями, определить проблемные вопросы, которые появляются в процессе применения действующего законодательства органами образования и предложить пути их решения.

Методика. В статье использованы общенаучные методы: анализа и синтеза, графический, метод аналогий, системного анализа и обобщения.

Результаты. Поэтапное исследование процессу совершения государственных закупок в высших заведения страны, дало возможность выявить проблемы, которые возникают во время проведения конкурсных торгов и разработать конкретные рекомендации по их решению.

Научна новизна. Разработана схематическая модель проведения государственных закупок, которая может быть использована высшими учебными заведениями, как методологический материал во время проведения конкурсных торгов.

Практическая ценность. Выявлены проблемы адаптации действующего законодательства сферы государственных закупок в высших учебных заведения и предложены пути их решения.

Ключевые слова: *бюджетные деньги, государственные закупки, конкурсные торги, комитет з конкурсных торгов, расходы бюджета, годовой план закупок, заказчик, участник.*

IMPLEMENTATION OF STATE PROCUREMENT METHODOLOGY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE

MUROVANA L., TOVSTYK V.

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. To investigate the methodological approaches to state procurement in higher education institutions, to identify the issues that arise when applying existing legislation to state procurement area by higher educational institutions and to propose solutions.

Methods. The general scientific methods of analysis and synthesis, diagram method, analog method, systems analysis method and generalization method have been applied in the article.

Results. The phased study of the state procurement process in higher education institutions have made it possible to identify the problems that arise during the tender and to develop specific recommendations to solve them.

Scientific innovation. The schematic model of state procurement which can be used by higher education institutions as a methodological material during the tender have been developed.

The practical value. The problems of adapting current state procurement legislation in higher educational institutions have been discovered and the possible solutions have been proposed.

Key words: *public money, state procurement, tender, the Tender Committee, budget expenditures, annual procurement plan, customer, participant.*